

A HAJTATOTT PAPRIKÁN KÁROSÍTÓ TRIPSZ FAJOK (*THYSANOPTERA*) ELLENI BIOLÓGIAI VÉDEKEZÉS VIZSGÁLATA

BÚZA KATALIN

Összefoglalás

Magyarországon az élelmiszerbiztonsági- és környezetvédelmi törekvések előtérbe kerülésével, a paprika hajtásban is egyre nagyobb jelentőséggel bír az integrált növényvédelem. A biológiai módszerek terjedésével, a termesztők számára mind inkább elérhetővé válik a kártevők elleni biológiai védekezés. A hagyományos növényvédelmi technológia visszaszorulásában több tényező is szerepet játszik. A forgalomban lévő növényvédők száma folyamatosan szűkül, és a kártevőknél könnyen kialakuló peszticid rezisztencia miatt kevésbé eredményes a védekezés.

A paprika hajtásban a legveszélyesebb kártevők a fitofág tripszek. Ezek a közvetlen, „kozmetikai” kártételükkel is problémát okoznak, hisz a károsított termés nem piacos. Mégis közvetett kártételük a paradicsom bronzfoltosság vírus (TSWV) terjesztése miatt - mely a világon az egyik legnagyobb gazdasági kárt okozó vírusos betegség - tartjuk őket a legveszélyesebb kártevőknek.

Vizsgálatunk fő célja a biológiai védekezés hatékonyságának megismerése a magyarországi termesztési körülmények között. Vizsgálatunkat elsősorban a tripszek elleni predátorok (*Amblyseius cucumeris*, *Orius laevigatus*) klimatikus viszonyokhoz való alkalmazkodása, és a tripszek populációinak megfékezése szempontjából végeztük el. Vizsgáltuk továbbá azt is, hogy a paprika fajták között a természetes ellenségek szempontjából van-e fajtapreferencia.

A megfigyelések helyszíne Ráckeven egy magángazdaság fóliasátrában volt. A termesztésben lévő két paprikafajta pedig a Hó és a Keceli volt. A termesztő házban a hőmérsékletet és páratartalmat folyamatosan mértük. Két éven keresztül kétheti rendszerességgel gyűjtöttünk mintákat a paprika virágokból, fajtánként 50-50 darabot, minden egyes mintavételezés alkalmával. A virágmintákat laboratóriumban megvizsgáltuk és a virágokban talált kártevőket és hasznos szervezeteket preparáltuk, majd meghatároztuk. Statisztikai értékelést végeztünk ezek eloszlására és a paprika fajták közötti preferenciájukra.

A ragadozó atka (*Amblyseius cucumeris*) populáció mindkét évben a hajtási periódus feléig biztosított védelmet a fitofág tripsz fajokkal szemben. Kísérletünk során együttjárást tapasztaltunk a páratartalom és az atkák populációjának változása között. A növényházban sajnos a páratartalom szabályozása nem volt megoldható, így a vegetációs ciklusban tartósan alacsonynak bizonyult a ragadozó atkák számára. Az *Amblyseius cucumeris* szaporodásához, egyedfejlődéséhez ideális páratartalom 64% fölötti, mely a növényházban sokszor elmaradt ettől az értéktől. A relatív páratartalom a vegetációs ciklus második felében kedvezőbbnek bizonyult e ragadozó szervezetek számára, ám ekkor már számuk nem kezdett el ismételtelen növekedni. A Keceli fajtán a ragadozó atka populációban preferenciát fedeztünk fel, ám csak a 2009-es évben tapasztaltunk eltérést ennek kapcsán.

Megfigyeléseket végeztünk továbbá a ragadozó poloska (*Orius laevigatus*) környezeti igényeit illetően is. A ragadozó poloska szaporodásához, és egyedfejlődéséhez 15°C feletti hőmérséklet szükséges. A természetközeli mért hőmérsékleti adatokat összevetettük a ragadozó poloskák egyedszámának változásával. Szoros összefüggést mégsem tudtunk megállapítani, hisz a ragadozó poloskák még a számukra kedvező környezeti viszonyok idején sem szaporodtak el nagymértékben. A vizsgált két évben az *Orius laevigatus* egyedszámát az is befolyásolhatta, hogy a növényházba hangyák települtek be. A jövőben ennek alapos vizsgálatára is szükség lehet, a tripszek elleni eredményes védekezéshez. A ragadozó poloskánál sajnos az igen kis minta elemszám miatt nem sikerült vizsgálnunk a paprika fajták közötti különbségeket.

A virágmintákban csupán két, Magyarországon is honos fitofág tripsz fajt találtunk. Ezek a dohánytripsz (*Thrips tabaci*), valamint a közönséges virágotripsz (*Frankliniella intonsa*) voltak. A legveszélyesebb kártevőt, a nyugati virágotripszet (*Frankliniella occidentalis*) a vizsgált két évben nem találtuk meg. A tripszek elleni védelemben a vizsgált években csupán 1-1 növényvédő szeres beavatkozásra volt szükség a biológiai védekezés mellett. Ezeket a hasznos szervezetek megóvása érdekében szelektív növényvédő szerrel végezték. A természetközeli mért vizsgálati évben a fitofág tripszek (*Thrips tabaci*, *Frankliniella intonsa*) elleni integrált védekezési módok mégis eredményesnek mondhatók, hisz a tripszek egyedszáma egyszer sem érte el a kártételi küszöböt.